

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՍՈՒՐԲ

ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԿԱՅ

ՏՐԱՇԱԳՈՐԾ ՄԻՏԱԼԻՆ

Պ ԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԵՆԵՏԻԿ

ՍՈՒՐԲ ԴԱԶՆԵՐՈՒ ՎԱՆԿԸ

1838

h 261

ՄԱՐԻԱԾ ԿՈՅՍ
ՈՐ ԱՆԱՐԱՏ ՅԴԱՑԱՐ,

ԲԱՐԵԽՕՍԵԱ
ՎԱՍՆ ԱԳԱՒԻՆԵԼՈՑՍ Ի ՔԵԶ

ՍՈՒՐԲ

ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԱՅ

ՀՐԱՀԱԳՈՐԾ ՄԻՏԱԼԻՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՍՏՈՒԾՈՅ անհուն ողորմու
թեան միջնորդը ամեն ատեն
սուրբ Աստուածածինն եղած
է . և ինքը ամեն անգամ որ նոր
բարեխօսութիւն մը ըրեր է Աս
տուծոյ հաւատացեալոց համար
նէ՛ նոր կերպով մըն ալ իր սի
րելի ծառաներուն յայտներ է
իր միջնորդութիւնը, որ ամ
մէնքն ալ ճանչնան Աստուծոյ
ողորմութիւնը, և իր սրաշապա
նութեանը բոլոր սրտանց ա

պաւլինին : Մեր ատեններն ալ
 որ քուէրա ըսւած մահաբեր
 հիւանդութիւնը բոլոր Եւրո-
 պա պտրատելով սոսկալի ջարդ
 սոււաւ , սուրբ Աստուածածին
 յայանի ըրաւ իր զօրաւոր բա-
 րեխօսութիւնը մէկ հրաշագործ
 միտալով մը՝ վերան իր անարատ
 յղութեան պատկերը սուգած ,
 որ անով մենք ալ իր անարատ
 տութեանը հետեւելով մեղքէ
 ետ կենանք , գիտնալով որ Աս-
 տուծոյ բարկութեան մէկհա-
 տիկ պատճառը մեր մեղքն է :

Փարէզ քաղքին մէջ յամի
 տեառն 1830 հիւանդներու ծա-
 ռայող կրօնաւոր կուսանքնե-
 րէն մէկը որ դեռ նորընծայու-
 թեան մէջն է եղեր՝ ջերմեռանդ
 սրտով աղօթք ըրած ատենը՝
 աչքին կերկնայսիրուն Աստուա-
 ծածնայ անարատ յղութեան
 պատկերք մը՝ ոտքի վերայ կե-
 ցած , ու թևերը գէսլ ՚ի վար .

ձեռքներէն ալ սքանչելի սպա-
 ծառ լոյս մը ցածրած : Արդար
 կոյսը զմայլած աս տեսիլքին վը-
 րայ կրնայէր, ասանկ ձայն է կաւ-
 իրեն . « Աս լոյսը նշան է ան շը-
 նորհքներուն՝ որ սուրբ Աստուա-
 ծածին իր բարեխօսութեամբը
 մարդկանց համար կառնէ Աս-
 տուծմէ » : Մէյմալ նայեցաւ որ
 ան սլատիկերքին բոլորակըր ոսկի
 գրով ասանկ աղօթք մը գը-
 րած էր . Մարիամ կոյս, որ անա-
 բար յղացար, բարեխօսեա վասն ա-
 պաւինեւոյս 'ի + եղ :

Քիչ մը ատենէն էտե սլատ-
 կերքին մէկալ էրեսը ասդին
 կրդառնայ . կոյսը կրտեանայ
 որ անոր վըրան ալ M, այս-
 ինքն Մ գիրը կայ (որ Մարիամ
 անունին առջի գիրն է) . անոր
 վըրան սղտիկ խաչ մը, տակն
 ալ էրկու սիրտ, այսինքն սիրտ
 Յիսուսի և Մարիամու : Աս ինչ
 պատորը պայրանելով երբորչուա

րեր էր կոյսը, մէկ ասանկ ձայն
մըն ալ կըլլէ. «Մէկ միտալ մը
ապել տալու է աս պատկերքին
նման. ով որ անոր վըրայ նե-
րողութիւն դնել տայ ու իր վը-
րայ պահէ, ու վըրայի կարճ ա-
ղօթքը սրտանց ըսէ նէ, սուրբ
Աստուածածնայ մանաւոր
պաշտպանութիւնը կըհասնի ա-
նոր»:

Տեսիլքը կանցնի, էտեի օրը
կերթայ բարեպաշտ կոյսը աս
բանս տեղնիտեղը կըհասկըցնէ
իր հողևոր հօրը. ան ալ փուճ
երևակայութեան տեղ դնե-
լով՝ հարկաւոր խրատը կուտայ
կուսին, թէ սուրբ Աստուա-
ծածնայ ճշմարիտ ջերմեռան-
դութիւն անով կըլլայ՝ որ
մարդ ջանայ կըրցածին չափ ի-
րեն առաքինութիւններուն հե-
տեիլ. ասով իր պաշտպանու-
թիւնն ալ մեր վըրայէն անպա-
կաս կըլլայ: Բարեսիրտ կոյսն

ալ առանց տարակուսելու մտիկ
կրնէ կրկէնայ, ու մէյմընալ ջի
մամտար ան տեսիլքին վըրայ:

Վեց եօթը ամսէն էառ նո-
րէն կրտեանայ նոյն տեսիլքը
նոյն կերպով, ուստի նորէն կեր-
թայ կիմացընէ հոգևոր հօրը.
խակ անիկայ առջի անդամուն
պէս կրխրատէ զինքը ու կար-
ծրկէ:

Մտոր վըրայ վեց ամիս ալ
կանցնի, նոյն տեսիլքը նորէն
կրտեանայ կոյսը, կերթայ նո-
րէն կրպատմէ խոստովանահօ-
րը: Անատենը քահանան ա-
ռանց նշան մը ցըցընելու կրսկի
մամտալ որ չըլայ թէ ինքը
անհոգ երևնայ կամ անպա-
տուութիւն մը ըրած երևնայ
սուրբ Աստուածածնայ, որ գու-
ցէ կուզէ ասով ցըցընել թէ ըս-
տուգապէս և ամմէն ատեն ին-
քը մեղաւորաց ասպուէնն է:
Այսու ամենայնիւ իրեն աւելի

կերևնար թէ կրնայ աղ ջիկը երևակայու թեամբ մը խաբուիլ ուստի բանի տեղ չի դրաւ :

Միայն թէ մէկ քանի շաբ թէն Փարիզու արքեպիսկոպոսին հետ տեսնուելու դացած ըլլալով ուրիշ խօսքերէն ետքը կրպատմէ իրեն սա զարմանալի տեսիլքը : Եպիսկոպոսը երբոր ամմէն բանին կը տեղեկանայ նէ՛ ես մէկ անպատշաճ բան մը չեմ տեսնար, կըսէ, որ ատանկ միտալ մը կոխել տեսիլքին մէջ երևցածին նման. և չէ թէ միայն սուրբ կրօնքին դէմ չելլար, հապա շատ վայելուչ բան ալ է որ նոր ջերմեռանդութիւն մը ըլլայ սուրբ Աստուածածնայ պատուոյն համար. թէ որ կոխել տաս նէ, կըսէ, էն առաջ ատանկ միտալ մը ես կը փափաքիմ ունենալու : Ասկէց սիրտ կառնէ քահանան ու էտեէ կըլլայ որ աս միտալը կոխել տայ :

Աւաքինի կոչսը երբոր կըլսէ
 իր խոստովանահօրը վերջն կամ-
 քը նէ, կըսկսի մտմտալ թէ ար-
 դեօք ինչպէս որ սլատկերբին
 մէկ կողմը աղօթք կար գրած,
 մէկալ դին ալ աղօթք մը դնե-
 լու է թէ չէ: Անատեն նորէն
 ձայն կըլսէ թէ ան կողմին վը-
 րայ աղօթքի տեղ բաւական են
 Յիսուսի ու Մարիամու սուրբ
 սրտերը. և աս բանս ալ կեր-
 թայ իմաց կուտայ խոստովա-
 նահօրը:

Վերջապէս յամի տեառն 1852
 տեսիլքին նման միտալը կոխել
 սկսաւ Փարիզու մէջ, և ան օրի-
 նակին նմանը կոխեցաւ ուրիշ
 տեղեր ալ: Առջն կոխւած մի-
 տալներէն առջն առնողները
 նոյն հիւանդանոցին կուսանքը
 եղան, որ իրենց ձեռքը եղած
 հիւանդներուն մէյմէկ հատ սը-
 լին. ետքը շուտ մը ջերմեռան
 դուրծիւնը տարած լեցաւ բոլոր

քաղքին մէջ, ու դուրս տեղ
ւանք ալ:

Որովհետև անատեն քոչերա
հիւանդութիւնը նորէն ընկած
էր Փարէզ քաղաքը, նոյն հի-
ւանդանոցին մէջ մէկ պղտիկաղ-
ջիկ մըն ալ բռնըւեցաւ ու մեռ-
նելու վերայ էր: Առւանայ մայ-
րապետը աս խնացածին պէս՝
Նայեցէք, չըլլայ թէ ան խեղ-
ճին ճիտը դեռ միտալը չէ կախ-
ւած ըսաւ: Տեսան որ անանկ
է, մէկէն 'ի մէկ կախել տըւաւ
անոր վիզը, ան ալ սիրով ըն-
դունեցաւ մէյմալ նայիս որ քա-
նի մը վայրկեան անցաւ չանցաւ,
հիւանդը մեռնելէն խալըսեցաւ
ու բոլորովին առողջացաւ:

Նոյն օրերը տեսիլք տեսնող
կուսին խոստովանահայրը ու-
րիշ մօտիկ քաղքէ մը թուղթ
առաւ թէ միտալին հրաշքովը
քոչերայէն բռնըւած մէկ ու-
րիշ հիւանդ մըն ալ առողջա-

ցեր է : Անկէց ետքը ասդիէն
անդիէն ասանկ խապարներ շատ
լրտուեցան :

Տղուն մէկը հինկ տարեկան
եղեր է՝ ոտք չէ ելած եղեր .
շատ կերպ դեղ կրնեն երևելի
բժիշկներ , ճարը չեն դանար
ոտք հանելու : Խեղճ տղուն
մայրը կրտենայ որ մարդկային
հնարք չիբանիր , սրտանց սուրբ
Աստուածածնայ կապաւինի ,
հրաշագործ միտային մէկը աղ-
ղուն միզը կրկախէ , ու կրսկսի
իննորեայ ջերմեռանդու թիւնը
նեւ : Առջի օրը սկսածին ալէս՝
տղան ոտք կելլայ կրսկսի հա-
մարձակ քալել :

Ասանկ հրաշքներով որ ան-
գադար ասդին անդին կրլլային ,
ամմէնուն ջերմեռանդու թիւնը
վառուեցաւ . ամմէնքն ալ սկը-
սան ան միտալը վնտուել . հը-
րաշքներն ալ երթալով շատ-
ցան : Մենձ հրաշքը ան է որ

չատ անդեղջ մեղաւորներ մե-
ղայի եկան, անխոստովանանք
մարդիկ խոստովանահօրներուն
ոտքը վազեցին, և իրենց դար-
ձովը ուրիշներուն ալ բարի օ-
րինակ եղան :

Աս ջերմեռանդութիւնը չէ
թէ միայն Փարիզէն դուրս բո-
լոր Ֆրանսա տարածուեցաւ,
հասաւ ուրիշ հեռու տեղուանք
ալ. ինչպէս Չուիցերի, Սպա-
նիա, Իտալիա, Ինկիլթէռա,
ինչուան Ստամբուլ, Էնկիւրիւ,
և բոլոր արևելք, մինչև Չինու-
մաչին ալ. ուստի ասդին անդին
կոխուած ու սիւրւած միտալ-
ներուն համրանքը միլիոններ ե-
ղաւ :

Միտալին առջի պատմութիւնը
և առջի հրաշքները նոյն տե-
սիւքը տեսնող կուսին խոստո-
վանահայրը գրեց՝ առանց իր ա-
նունը տալու. ետքը ուրիշներն
ալ նոյն պատմութիւնը գրեցին

էտեւ էտեւ եղած հրաշքներովը,
որ շատ տեղ շատ անգամ տպե-
ցին այլևայլ լեզուով:

Մենք հրաշքներուն մէկն ալ
աս է որ յամի տեառն 1833
չնչահաւատ զինուորին մէկը իր
հիւանդութեանը համար հի-
ւանդանոցը դրին. հոն անգա-
րար հայհոյութիւններ կրնէր
Աստուծոյ դէմ, եկեղեցնայ
դէմ, քահանայից դէմ, ու իրեն
ծառայողներուն դէմ: Ասոնք
ամմէն ճարը ըրին որ ասոր բե-
րանը բռնել տան, ճար չեղաւ.
Ետքը մէկը ասոր անկողնին քո-
վը՝ առանց իր խմանալուն՝ հրա-
շագործ միտալ մը կախեց, ու
բոլոր սրտանց յանձնեց զինքը
սուրբ Աստուածածնայ որ դարձ
տայ աս անգարձ մեղաւորին,
որ բոլոր հիւանդներն ալ կը
դայթակղեցրնէր իր հայհոյանք-
ներովը. իր ընկերներուն ալ ա-
ղօթք յանձնեց անոր համար:

Վերան քիչ մը անցաւ, աս հիւ
 ւանդին սիրտը կակղցաւ. ան
 միտալին չէ թէ միայն դէմ չի
 կեցաւ, հասա սկսաւ անդա
 դար վերան նայիլ ու ըսել. Ա
 սիկայ միտալ չէ, վառած ճրագ
 մըն է: Վամաց կամաց բոլոր
 վին փոխւեցաւ, խոստովանանք
 ըլլալ ուղեց, սրբութիւն ու
 զեց, վերջին օժում առաւ.
 անանկ ճշմարիտ դարձի եկաւ
 որ առաջուց իր վերայ գայ
 թակղողները բոլոր շինւեցան,
 փառք արւին Աստուծոյ և սուրբ
 Աստուածամանայ. և այսպէս եր
 ջանիկ մահուամբ վախճանեցաւ
 զինուորը նոյն տարին:

Ուրիշ հիւանդ մը կար որ տա
 րիէն աւելի թեխ ցաւ ունէր.
 բժիշկները յուսահատեցան ա
 սոր կենացը վերայ. թեր կրա
 րենք ալ նէ՛ չապրիր կրակին:
 Ասոր Աստուածամանայ հրաշա
 դործ միտալներէն մէկը արւին.

բոլոր սրտանց անոր ապաւել-
 նած՝ իննօրեայ աղօթք կրնէր .
 մէյնալ տեսնաս որ աղօթքին
 ութերորդ օրը երբոր խոստու-
 վանանք կըլլար որ սրբութիւն
 առնէ, յանկարծ բոլորովին ա-
 ռողջացաւ յամի 1834 :

Ասոնց նման անբաւ հրաշք-
 ներ եղան աս տարիներս ամեն
 տեղ : Ինչպէս նոյն տարին Ղա-
 տամազօլ համր կնկան մը դժտուն
 վերայ դրեր էն աս միտալը, մէ-
 կէնիմէկ լեզուն բացւեր է :
 Գարձեալ հոն ութը տարիէն
 ՚ի վեր անդամալոյծ պառկած
 հիւանդը աս միտալին հրաշքո-
 վը յանկարծ բուրնացեր է : Նը-
 ման հրաշք մը նաև Կնկիւրիս
 եղեր է յամի տեառն 1835 :

Նոյն տարին Ստամազօլ մէկ
 կին մը տամազայէն զարնրէր էր .
 ասոր որդին բարեպաշտ տղայ
 մը ըլլալով շուտ մը իր վզէն կը
 հանէ աս հրաշալոյթը միտալը :

մօրը վիզը կանցրնէ, ու ինքը կը
վազէ բժիշկ ու քահանայ բե-
րելու: Մէյմընալ բժիշկը ու
քահանան տուն կը հասնին կը
տեսնան որ կինը ողջ առողջ
նստեր է: Իրիկունը տղան իր
միտալը կուզէ մօրմէն կառնէ.
բայց մէկէն 'ի մէկ տամլան նո-
րէն կիջնայ կնկանը վերայ. ան-
ատենը նորէն միտալը կը կա-
խեն անոր վիզը, ալ չեն հա-
ներ. հիւանդութիւնն ալ մէյ-
մընալ անոր չի մօտենար:

Աս տարւանս սկիզբը եօթա-
նասունուերկու տարեկան հո-
ռոմ մը կար Ա ենեաիկ որ հի-
ւանդութեանը համար Ա ենե-
աիկու հիւանդ հոգացող կրօ-
նաւորներուն վանքը դուեր էր:
Ասոր քանի մը անգամ անու-
շութեամբ յորդորանք կրնեն
կրօնաւորներն որ ճշմարտու-
թիւնը ճանչնայ՝ ուղղափառը
լայ. բայց անիկայ բոլորովին

կրմերթէ, եւ ինչ դաւանանքի
 մէջ որ ծներ եմ ու այսչափ
 ասրի ասրեր եմ՝ անոր մէջը
 կուղեմ մեռնիլ ըսելով: Աղէկ
 որ աս ճշմարտութեանը կրհա-
 մողէ, թէ ինչպէս որ Աստուած
 մէկ է՝ ճշմարտութիւնն ալ մէկ
 է. ուստի սէտք է որ կամ հոռ-
 մի հաւատքը ճշմարիտ ըլլայ,
 կամ ուղղափառութիւնը. բայց
 թէ որն է ճշմարիտը՝ կրակը
 սի տարակուսիլ: Անատենը ի-
 րեն ծառայող կրօնաւորը կրսէ
 թէ ուրեմն ասոր որոշմունքը
 սուրբ Աստուածածնայ յանձնէ:
 Յանձ կառնէ հիւանդը, կրխոս-
 տանայ որ սրտանց լոյս խնդրէ
 սուրբ Աստուածածնէն, և աս
 հրաշագործ միտաներէն մէկը
 կառնէ սիրով վեղը կրկախէ:
 Մէյմալ երկրորդ առաւօտը կր-
 կանչէ զկրօնաւորը, եւ ուղղա-
 փառ կրլամ կրսէ, և կրհաւ-
 տամ բոլոր սրտանց՝ որ սրբա-

զան սրապը Քրիստոսի տեառն
 մերոյ փոխանորդն է, և սուրբ
 Եկեղեցոյ մէկհասիկ երևելի
 գլուխն է: Արժնաւորները աս
 անկեղծ դաւանանքին վերայ
 թէպէտ կուրախանան, բայց մէ-
 կէն չեն հաւտար. անոր հա-
 մար շատ կըհարցրնեն կըքննեն
 միտքը, և աս ալ կիմացրնեն ի-
 յեն որ ամենեին իրենցմէ կամ
 ուրիշ ուղղափառներէն մարմ-
 նաւոր շահի մը աչք պիտի չու-
 նենայ: Անիկայ չէ թէ միայն
 մտքին վերայ հաստատ կըկենայ,
 հասկա իր զաւկրներն ալ երկու
 իրէք օրէն ետև ղինքը տեսնա-
 լու կուգան նէ՛ անոնց ալ կի-
 մացրնէ իր միտքը և կըցորդորէ
 օր իրենիք ալ դառնան: Անկէց
 ետքը օրէ օր ջերմեռանդու
 թիւնը աւելցրնելով նոյն վան-
 քին մէջ կըխոստովանի կըհա-
 ղորդւի, վերջին օծումը կառ-
 նէ, և աս տարի (1838) յունվարի

տասներհինկին ուրախ զուարթ
 ու գոհ սրտով կրվախճանի սրբ
 բութեամբ ու նախանձելի մա
 հուամբ : Քանի մը օրէն ետքն
 ալ իր եօթը հասուն զաւկրնե
 րը՝ հինկ աղ ջիկ և երկու մանչ
 կրնդունին ուղղափառութիւր ,
 աւելի յանձն առնելով որ ի
 րենց ազգին աչքէն խնան , և ի
 րենց ձեռքին աշխատանքովը
 ապրին , քան թէ սուրբ եկե
 ղեցիէն դուրս մնալով իրենց
 հոգւոյն փրկութիւնը կորսն
 ցնեն :

Ասանկ և ասոնցմէ մեծամեծ
 հրաշքները բոլոր գրելու ըւ
 լայինք նէ՛ մենծ գիրք մը շինել
 սէտք կըլար , ինչպէս որ շատը
 շիներ են : Բայց մենք կըցուսանք
 որ սուրբ Աստուածածնայ բա
 րեխօսութեան ուժը ճանչցող
 ջերմեռանդներուն սիրտը աւել
 լի բորբոքելու համար այսչափ
 ալ բաւական կըլայ : Արմնայ

որ ինչպէս որ պէտք է նէ միա-
միտ հաւատքով աստուծոյն ի-
րեն գթութեանը, և որդիական
համարձակութեամբ իր առջևը
դնենք մեր ամեն կարօտու-
թիւնը, մանաւանդ մեր հոգևոր
կարօտութիւնները և հիւան-
դութիւնները. և թէ որ մարմ-
նաւոր հիւանդութենէ կամ
փորձանքէ ալ խալըսիլ ուզենք
նէ, բուն վախճաննիս Աստու-
ծոյ փառքը և սուրբ Աստուա-
ծածնայ սրտիւր ըլլայ:

Ա Ղ Օ Թ Ք

ՍՈՒՐԲ ԱՅԳՈՒՄԺՈՋՆԱՅ
ՔԵՐՏԵՆՆԵՐ ԸԼԼՄԼՆ
ԿՈՏՈՐ :

ՍՈՒՐԲ ԱՅԳՈՒՄԺՈՋՆԱՅ, մայր
Յիսուսի և մայր խմ, ես քու ան-
պիտան ծառայող ըլլալով երբոր
կրտսնամ որան թիւ հրեշտակ-
ներ ու բիւրաւոր սուրբեր եր-
կինքը քեզ կրտսաւ որեւն, հա-
ղարաւոր կենդանի սուրբեր ալ
երկրիս վերայ քու սիրովդ վառ-
ւած՝ քեզի կրծառայեն, ա-
հա բոլոր սրտանց քու գթու-
թեանդ ոտքը կիցնամ ու կրտսն-
դրեմ. ընդունէ զիս ալ քու սի-
րելի ու հաւատարիմ ծառա-
ներուդ կարգը. վառ է խմ սիրտս

ալ քու անարատութեանդ սի-
 րովք . խելքս միտքս ըլլայ քեզ
 ինչպէս որ պէտք է 'նէ' սրբու-
 թեամբ պատուել, և ուրիշներն
 ալ քեզի ջերմեւանդ ըլլալու
 յորդորել: Բոլոր կենացս մէջ
 քու և քու միածնիդ սուրբ ա-
 'նունը սրտէսու բերնէս ջնալի-
 սին, և մահուանս ատենը քու զօ-
 լաւոր միջնորդութեամբդ ար-
 ժանի ըլլամ անարատութեամբ
 աւանդել: Հոգիս քու ձեռքդ, և
 յաւիտենական փառացդ մէջ
 քեզ տեսնալ ու փառաւորել:
 Ամէն:

261